

Vakjuryrapport

Beste Boek voor Jongeren 2022

25 mei 2022

<https://www.hebban.nl/boekenweekvanjongeren>

Voorwoord vakjury

Het tweede coronajaar. We werden wederom geconfronteerd met verschillende lockdowns, maar er lijkt nu écht licht aan het eind van de tunnel. De deuren van scholen, boekhandels en bibliotheken staan open en het bruist weer in de gangen en tussen de kasten. Gelukkig hoefden we het ook dit jaar niet zonder prachtige boeken te doen. Een papiertekort leidde ertoe dat er titels uitgesteld werden, maar we zijn nooit zonder komen te zitten.

Het lockdown-leeseffect leek terug te zien op de bestsellertafels in boekhandels: met name in de vakantieperiodes lagen er opvallend veel *BookTok*-boeken tussen de bestverkopende titels. Of dat slechts een willekeurige corona-observatie is of een daadwerkelijke trend, zal de tijd leren. Het lijkt in ieder geval alsof *social media* en boeken elkaar niet langer uitsluitend beconcurreren. Een fantastisch teken! Ook *Readification* van de Leescoalitie lijkt vruchten af te werpen. Auteurs Margje Woodrow en Ronald Giphart schreven verhalen op basis van de populaire game *Assassin's Creed Valhalla*. In een app wordt lezers een unieke ervaring aangeboden: de gamewereld en literaire wereld worden gecombineerd. Het doel was jongeren te inspireren om te lezen en de onderzoeksresultaten zijn veelbelovend. De meerderheid van de bevroegde jongeren verwacht meer verhalen te gaan lezen als ze op deze manier worden aangeboden. Daarnaast geeft ruim 40% van de bevroegde jongeren aan hierdoor gestimuleerd te worden om überhaupt meer te lezen.¹

Afgelopen jaar was er ook aandacht voor vertalingen. Literair vertalen is een vak, maar nog te veel onderbelicht. Niet alleen hebben we de discussie kunnen volgen rond de vertaling van het werk van *spoken word*-artiest Amanda Gorman, maar in april schreven vertalers Annemart Pilon en Martin de Haan ook een open brief aan uitgeverij met het voorstel om vertalers op het boekomslog te zetten. Hierbij werden zij gesteund door meer dan zestig vertalers en auteurs.² Nadrukkelijk zouden wij ook lof willen uitspreken voor de zes vertalers die betrokken zijn geweest bij de vijf vertaalde titels op de shortlists. Hoe bijzonder fijn is het dat er vakmensen zijn die verhalen uit andere taalgebieden beschikbaar maken binnen ons taalgebied?

De vakjury had dit jaar de schone taak om veertig vertaalde en 79 oorspronkelijk Nederlandstalige titels te beoordelen. Ten opzichte van 2021 is dat nét geen verdubbeling, maar wel een gigantische toename. Wij zien dat als teken dat het Beste Boek voor Jongeren steeds meer bekendheid en daarmee misschien ook meer aanzien geniet. Een bemoedigend

¹ https://www.cpnb.nl/sites/default/files/cpnb_files/Corp/GfK%20-%20Stichting%20Lezen%20Readification.pdf

² <https://vertalersophetomslag.nl/>

signaal, want jongeren zijn een fantastische doelgroep. Zij zijn geen kleine volwassenen of grote jeugdigen; zij zijn jongeren, de lezers van de toekomst. Zij verdienen boeken die hen als lezer serieus nemen en aansluiten op hun levensfase en belevingswereld. Dat zien we ook terug in veel van de ingezonden titels – overigens niet in alle titels. Sommige boeken misten voor ons heel duidelijk aansluiting met de doelgroep en we hebben ons dan ook afgevraagd waarom ze zijn ingezonden. Hier ligt een kans voor de uitgevers om de doelgroep nog beter te leren kennen! Voor iedereen bestaat het perfecte boek, je moet het alleen zien te vinden of aangereikt krijgen. Daarin zien we ook echt de kracht van het eerdergenoemde *BookTok*. Wat ons betreft bieden de tien titels die wij nu voordragen voor ieder wat wils. Wij hopen dat elk boek de sleutel kan zijn tot het ontdekken van nieuwe werelden. Zo konden we, ook toen we aan huis gekluisterd waren, via boeken toch op reis.

Thematisch kreeg corona geen prominente plek in de ingezonden titels. We hebben verschillende dystopische of post-pandemische werelden mogen bezoeken, maar het coronavirus was slechts sporadisch en voornamelijk op de achtergrond aanwezig, ook als we in onze wereld anno nu werden meegenomen. Wat we wel bespeuren is dat identiteitsvorming en zelfontwikkeling in nagenoeg ieder boek aan bod komen, wat natuurlijk heel goed past bij de doelgroep. Ook hebben *social media* en *influencers* regelmatig een centrale rol in de ingezonden titels. We hebben met verschillende *influencers* meegereisd en het sharen, liken en taggen is gemeengoed. Daar wordt overigens ook flink op gereflecteerd: het is zeker niet alleen uiterlijk vertoon, maar gaat gepaard met pieken en dalen. De diversiteit in personages is groot en dat geldt ook voor de auteurs. Die voldoen natuurlijk al langer niet meer aan het achterhaalde beeld van uitsluitend witte elitaire mannen van (voorbij de) middelbare leeftijd. De auteur van nu (x/v/m) is jong, oud, zwart, van kleur, wit, queer, hetero, cis en trans. Dit maakt de verhalen divers en zorgt ervoor dat steeds meer jongeren zich gerepresenteerd kunnen zien in de literatuur. Ontzettend fijn, ontzettend belangrijk en bovenal ontzettend terecht.

Een Beste Boek voor Jongeren kan niet anders dan gekozen worden door jongeren. Vanaf hier dragen wij het dan ook met veel plezier en vertrouwen over aan de echte experts: de jongerenjury. Zij mogen zich buigen over de twee shortlists, zich verwonderen over de werelden waarin deze boeken ze zullen meevoeren, en zij bepalen welke de uiteindelijke winnaars zijn. We hopen dat ze net zo veel plezier zullen beleven aan het lezen, maar zeker ook aan het bespreken van deze tien titels als wij hebben gedaan. Dus pak het stokje van ons over, *kill* onze *darlings* en kies dé winnaars van het Beste Boek voor Jongeren 2022. Leg daarbij literair gewicht in de schaal, maar weeg bovenal af wat voor jullie van belang is en wat jullie aanspreekt. Het moeten uiteindelijk jullie winnaars zijn.

Getekend,

De vakjury

Esther Heurter

Jacky Hitzert

John Schrijnemakers

Mark Bakker

Mieke van Eijdsen (voorzitter)

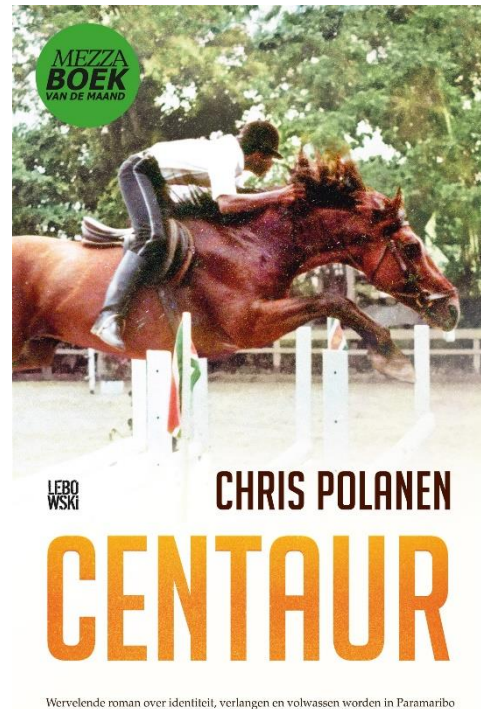
Genomineerden in de categorie Oorspronkelijk Nederlandstalig

Centaur

Auteur: Chris Polanen

Uitgeverij: Lebowski

Gili is springruiter en vastbesloten de komende wedstrijd te winnen, zodat hij het prijzengeld kan inzetten om in Nederland diergeneeskunde te gaan studeren. Hij heeft een bijzondere band met zijn paard Norbert en de twee lijken soms bijna samen te vallen. Daarmee wordt dit zeker geen spirituele paardenroman, maar een stevig, gelaagd verhaal, gesitueerd in het Suriname van de jaren '80, waarin liefde, verlies en verlangen een centrale rol spelen en een schril contrast geschetst wordt tussen arm en rijk. Het is een harde ode aan het land, de geur en de kleur Suriname worden bijna tastbaar. Het oordeel over het land en de politiek is stevig, maar de liefde klinkt erin door. Als lezer moet je ertegen kunnen dat de omgang met vrouwen weinig geëmancipeerd in beeld wordt gebracht. Kun je dat loslaten, dan lees je een prachtige *coming of age* roman over Gili, zijn ruiterschap, zijn land en de twee mannen en twee vrouwen die grote invloed op zijn leven hebben.

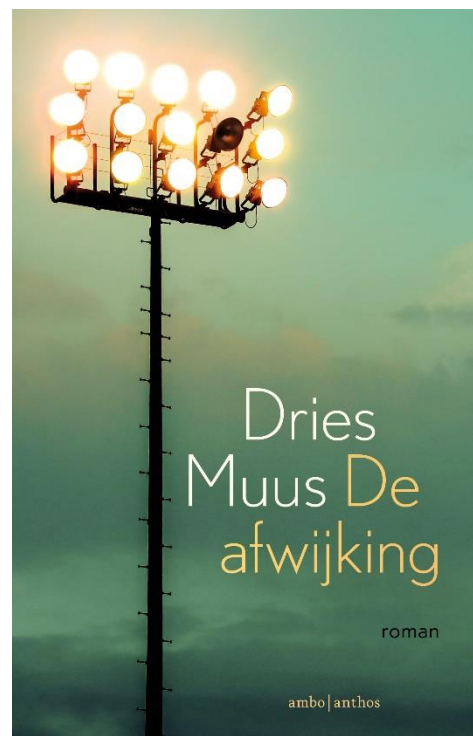

De afwijking

Auteur: Dries Muus

Uitgeverij: Ambo|Anthos

Dat voetbal en homoseksualiteit op gespannen voet met elkaar staan, lijdt geen twijfel. Een gemiddeld spreekwoord of de als 'kleedkamerpraat' weggezette teksten in de bekende talkshows zeggen genoeg. Des te interessanter om deze thema's in een boek te verenigen. Debutant Muus krijgt het voor elkaar in zijn goed geschreven, vlot vertelde, spannende debuut. Hij slaagt er goed in om jongerentaal geloofwaardig te gebruiken en zowel inhoud als thematiek past bij jongeren. In *De afwijking* volgen we de jonge, veelbelovende speler Matty, die na 'het kleedkamerincident' ten prooi valt aan homofobie. Matty beslaat niet de enige verhaallijn, ook zijn moeder en zijn trainer hebben hun eigen verhaal, wat een dynamische leeservaring oplevert. Tot het laatste moment blijft onzeker hoe de plot zich ontvouwt. De auteur hanteert een trefzekere stijl, met een mooie balans tussen tempo,

stijl en beeldspraak. Het lijkt voorspelbaar te worden, maar is dat een schijnbeweging? Spannend tot het laatste fluitsignaal.

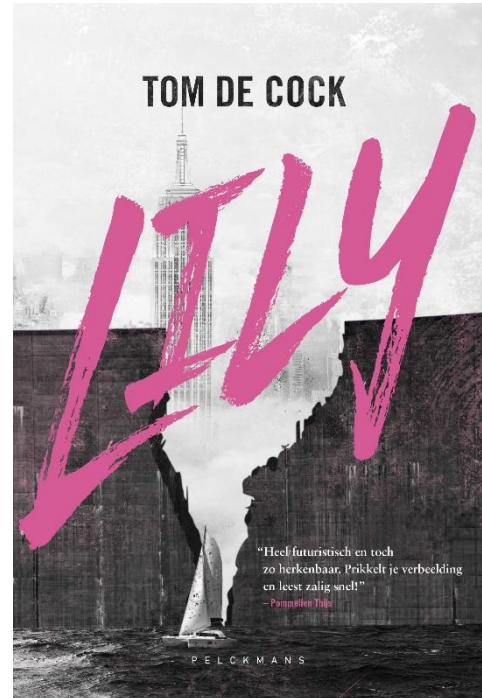
Lily

Auteur: Tom de Cock

Uitgeverij: Pelckmans

Het is 2149, de aarde is deels onbewoonbaar door enorme opwarming en vervuiling. De invloeden van virussen en schimmels maken dat mensen in steriele omstandigheden leven en *social distancing* tot in het extreme hebben doorgetrokken. Ze worden niet onderdrukt door een overheid, maar vooral door zichzelf. Ze zijn gestopt met nadenken en waaien willoos met alle winden mee.

Lily is veertien, een verwende *influencer*, en staat op het punt 'panmyrmidon' te bereiken: dan wordt ze gevolgd door iedereen die online is, dat is nog nooit iemand gelukt! Als ze voor haar werk op reis gaat en Samuel ontmoet, gaat ze het grootste avontuur van haar leven aan. Daar zie je dat de aanvankelijk ietwat leeghoofdig overkomende Lily zich steeds kritischer gaat verhouden tot de wereld om zich heen. Laat je niet afschrikken door de omvang van dit boek: het is een razendsnelle pageturner, zet je aan het denken over klimaat, gezondheid en verantwoordelijkheid en zit boordevol humor.

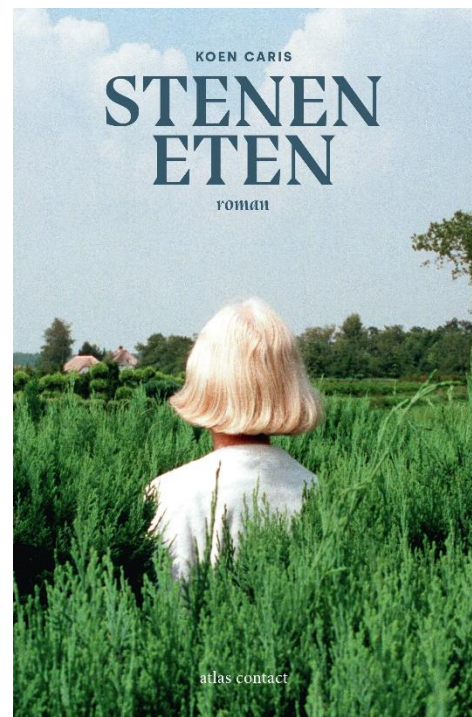

Stenen eten

Auteur: Koen Caris

Uitgeverij: Atlas Contact

Het verhaal van *Stenen eten* speelt rond een groep jongeren in een klein dorp, verteld vanuit het perspectief van Ben. In de nietsontziende proloog gaat zijn oudere zus voor de trein liggen, waardoor de lezer direct het verhaal ingetrokken wordt. Er volgen meer suïcides en al snel ontstaat er bij de lezer een onbehaaglijk gevoel dat er iets helemaal mis is met de feestjes die de jongeren regelmatig organiseren en de manier waarop ze met elkaar omgaan. De spanning wordt knap opgebouwd en in stand gehouden, bijna tot het einde toe. De auteur hanteert een prettige balans tussen beschrijven en vertellen. Hij schrijft nagenoeg vrij van clichés, plaatst geen woord te veel en hanteert een zekere terloopsheid die weergaloos leest. Door de thematiek van groepsdruk, seksuele identiteit, opgroeien, je verhouden tot anderen, vriendschappen en

familie en hoe dit alles continu verandert, kan dit boek veel aansluiting vinden bij jongeren. Een schitterend debuut.

Zonder titel

Auteur: Erna Sassen

Uitgeverij: Leopold

Joshua, een ingetogen jongen met groot tekentalent, komt in een nieuwe klas. Daar moet hij dealen met de machtsverhoudingen en opboksen tegen de machomannen. Daarnaast heeft hij te kampen met een enorm verlies: zijn beste vriendin Zivan is vertrokken naar Irak, waar ze uitgehuwelijkt wordt. Sassen schrijft heel 'schoon', er staat geen woord te veel en door de korte hoofdstukken, soms slechts bestaand uit een tekening, levert dat een heel vlotte leeservaring op. Dit alles zonder af te doen aan de diepgang van de personages en de omstandigheden waar zij mee moeten omgaan. Bijzonder aan dit boek is het samenspel van tekst en beeld. Het beeld, prachtig werk van de hand van Martijn van der Linden, is complementair aan het verhaal en niet uitsluitend verbeeldend. Je kunt je zelfs afvragen of er misschien sprake is van coauteurs: een voor het woordelijke verhaal en een voor het beeldende verhaal. Dat levert een prachtig samenspel en een schitterend boek op.

Genomineerden in de categorie Vertaald

De Godden Broers

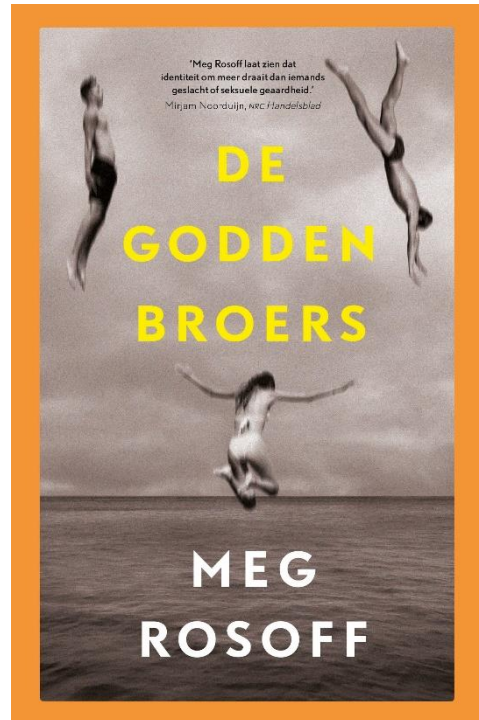
Auteur: Meg Rosoff

Vertaler: Jenny de Jonge

Uitgeverij: Luitingh-Sijthoff

Dit boek leest als de trage, lome zomer die het beschrijft. Er is veel aandacht voor de verbeelding van de omgeving en de personages. Die worden in een schitterende stijl beschreven. Soms voelt het bijna als een dikke deken in de zomer – een beetje benauwend, maar zo zacht en comfortabel.

Wat met name ontzettend interessant is: je kunt als lezer zelf bedenken welk gender de hoofdpersoon (x/v/m) voor jou heeft. Gender, leeftijd en naam blijven volledig in het midden. Het bijzondere daaraan is dat dit op geen enkel moment geforceerd voelt. Nergens is het een kunstje of wordt het ontwijken van de persoonskenmerken nijpend. Rosoff levert ons geen wild verhaal: het kabbelt, maar wordt nergens saai en is absoluut geloofwaardig. Dit boek heeft de potentie een klassieker te worden.

De overlevenden

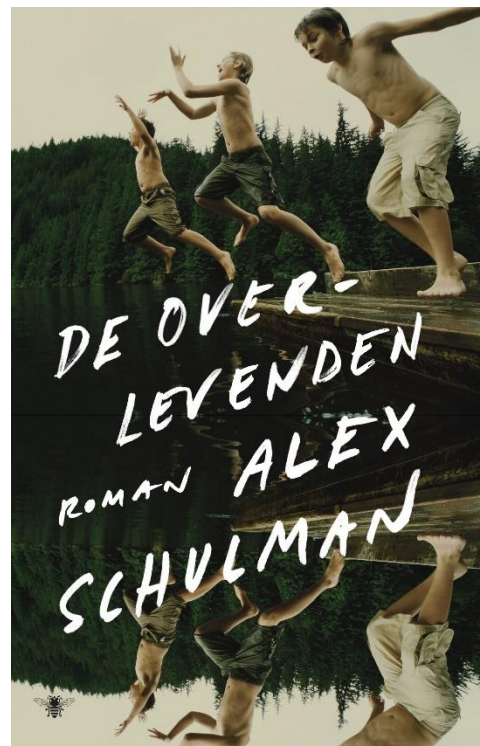
Auteur: Alex Schulman

Vertaler: Angélique de Kroon

Uitgeverij: De Bezige Bij

De auteur schreef eerder autobiografische non-fictie over zijn dysfunctionele familie. In dit romandebuut gaat hij opnieuw met dat thema aan de slag. Dat levert een mooi, maar schrijnend verhaal op over familiebanden en hoe trauma daar invloed op heeft.

De overlevenden is stilistisch prikkelend doordat het startpunten in zowel het verleden als in het heden pakt, die gedurende het verloop van het boek naar elkaar toewerken. Vanaf het eerste moment voel je dat er een climax aan zit te komen. Er heeft een ongeluk plaatsgevonden. Wat er precies is voorgevallen, blijft lang onduidelijk, hoewel de oplettende lezer aanwijzingen bespeurt. Dat biedt een interessante spanningsboog die de lezer continu in z'n greep houdt. Een gevorderde lezer kan hierbij het hart ophalen, terwijl de plot-gedreven opbouw ook de nieuwsgierige lezer zal prikkelen. Verwaarlozing en het verzwijgen van wat er werkelijk is gebeurd vormen de bouwstenen voor een beklemmend verhaal. De drie broers proberen alle

drie op hun eigen manier te overleven, in hun vroege jeugd, later als adolescent en nog steeds wanneer ze volwassen zijn.

Het meisje met de luidende stem

Auteur: Abi Daré

Vertaler: Arjaan van Nimwegen & Thijs van Nimwegen

Uitgeverij: Signatuur

Adunni (14) wordt uitgehuwelijkt aan een veel oudere taxichauffeur die al twee vrouwen heeft. Ze gaat een leven tegemoet waarin continu de dreiging van fysiek, geestelijk en seksueel misbruik in de lucht hangt. Dit alles terwijl ze ook de rouw om haar moeder te verwerken heeft. Haar moeder wilde dat ze naar school zou gaan, maar daar was geen geld voor. Als ze na een ingrijpende gebeurtenis wegloopt van haar man, wordt ze verhandeld als dienstmeid. Ook daar dreigt geweld. Natuurlijk krijgt Adunni wat hulp; zowel op het platteland als in de grote stad zijn er mensen die haar gevecht tegen de omstandigheden herkennen. In de loop van het boek leert Adunni steeds meer en dat zie je ook terug in de schrijfstijl. Die stijl wordt bijzonder knap behouden door de vertalers en het is dan ook zeker de moeite waard om

het nawoord, waarin de vertalers hun keuzes toelichten, te lezen. Het voorwoord daarentegen kent een misser: daarin wordt de overkoepelende metafoor van het boek uitgelegd, terwijl die voor zichzelf spreekt en geen toelichting nodig heeft. Niet elke verhaallijn wordt volledig afgerond, maar dat klopt: ook in het echte leven weet je niet altijd hoe iets afloopt. Een prachtige, bijzonder geschreven en vertaalde roman.

Het onzichtbare leven van Addie LaRue

Auteur: V.E. Schwab

Vertaler: Merel Leene

Uitgeverij: Boekeryj

Addie is 23 en nadat ze een deal sluit met de goden in het donker zal ze ook nooit meer ouder worden. Haar eeuwige jeugd heeft een keerzijde: de vloek die op haar rust maakt dat iedereen die haar ontmoet, haar vergeet zodra ze uit het zicht is. Driehonderd jaar lang leeft ze van dag tot dag, op zichzelf, tot ze Henry ontmoet en hij zich haar kan herinneren. Het contrast tussen Henry en de jaarlijks terugkerende Duisternis, de andere mannelijke hoofdpersoon, is geweldig uitgewerkt, net als de verstandhouding die Addie met beiden heeft. Een sprookjesachtige *fantasy* die de lezer door verschillende tijden en gebeurtenissen voert. Door de omvang was het de vraag of de vloek het hele boek stand zou houden, maar er bleek geen reden tot vrees. Schwab is een uitmuntend auteur: ze beheerst de vloek volledig en de opbouw door de tijd (en de kunst) is geweldig om te volgen. De plot is zo goed doordacht, onvoorspelbaar en gelaagd, dat er geen minpunt te bespeuren is. Dit boek zet aan tot nadenken over wat leven betekent en wanneer er sprake is van liefde. Het is een omvangrijk boek, maar zodra je kennismakt met Addie wil je doorlezen - want wat als je haar uit het oog verliest en vergeet?

Zeis

Auteur: Neal Shusterman

Vertaler: Lydia Meeder

Uitgeverij: Baekens

In een wereld waarin sterfelijkheid niet meer bestaat, zijn er Zeisen om de populatiegroei te beteugelen. Een Zeis wordt opgeleid om overbevolking tegen te gaan door mensen te 'dorsen', geheel volgens regels en statistieken. De functie van Zeis is voorbehouden aan de meest verantwoordelijke mensen en er gaat een gedegen opleiding aan vooraf. Citra en Rowan worden uitgekozen voor de opleiding. Dat sterfelijkheid niet meer bestaat en Zeisen worden geacht moreel verheven te zijn, betekent helaas niet dat corruptie uitgebannen is... *Zeis* is een gelaagd verhaal met uitgediepte, zich ontwikkelende karakters. Door de spanningsboog met fantastische plotwendingen leest het boek vlot weg, zonder aan inhoud in te boeten. Het is niet alleen een dystopische *fantasy*, maar zitten er ethische kwesties in

om langer over na te denken, vooral in de dagboekfragmenten van bekende Zeisen.